

УДК 355.426.4

В.М. Клішин¹, В. В. Єманов¹, Є.Г. Башкатов¹, С.А. Блощизин²¹Академія внутрішніх військ МВС України²Військова частина 2260 ВВ МВС України

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЗАВДАНЬ СИЛОВИХ СТРУКТУР КОЛИШНЬОГО СРСР, РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ТА УКРАЇНИ ПРИ ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ

Розглядається законодавча база колишнього СРСР, Російської Федерації та України, яка регламентує завдання силових структур при забезпеченні правового режиму надзвичайного стану.

Ключові слова: сили охорони правопорядку, надзвичайний стан, органи внутрішніх справ, правопорядок, забезпечення громадської безпеки.

Вступ

На сьогоднішній день сучасна законодавча база України, яка регламентує участь сил охорони правопорядку у забезпеченні правового режиму надзвичайного стану (НС) [1], чітко визначає суб'єкти забезпечення режиму НС, діяльність органів державної влади, військового командування та органів місцевого самоврядування в умовах НС, заходи правового режиму НС та порядок залучення військових формувань України до здійснення заходів правового режиму НС. Але як свідчить аналіз масових безладів на території країн Європи, СНД і України, який наведений у [2] дуже проблематичним залишається питання визначення завдань суб'єктам забезпечення правового режиму НС та порядок залучення Збройних Сил до виконання заходів правового режиму НС.

Постановка проблеми. В зв'язку з цим доречно провести порівняльний аналіз законодавчої бази колишнього СРСР та Росії стосовно залучення силових структур з метою підтримання правового режиму НС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В роботах [3 – 6] авторами розглядаються питання щодо визначення ролі та місця ВВ МВС України у забезпеченні адміністративно-правового режиму НС, принципів діяльності та завдань, які виконують ВВ під час запровадження НС, пропонується оптимальний розподіл сил угруповання ВВ при реагуванні на надзвичайної ситуації техногенного характеру.

У наведених вище роботах автори не приділяють уваги участі інших силових структур у забезпеченні правового режиму НС, що в свою чергу надало б можливості залучення до забезпечення правового режиму НС інших силових структур держави.

Мета статті полягає в проведенні аналізу законодавчої бази колишнього СРСР та РФ, яка регламентує завдання силових структур при забезпеченні правового режиму НС.

Виклад основного матеріалу

У відповідності до [7] у забезпеченні режиму НС в тій чи іншій мірі беруть участь усі федеральні органи державної влади, інші федеральні державні органи зі спеціальною компетенцією, органи державної влади суб'єктів РФ і органи місцевого самоврядування.

Основу системи забезпечення національної безпеки РФ складають органи, сили і засоби забезпечення національної безпеки, що здійснюють заходи політичного, правового, організаційного, економічного, військового та іншого характеру, спрямовані на забезпечення безпеки особистості, суспільства і держави. Повноваження органів і сил забезпечення національної безпеки РФ, їх склад, принципи і порядок дій визначаються відповідними законодавчими актами РФ. У формуванні і реалізації політики забезпечення національної безпеки РФ беруть участь:

– Президент РФ – керує в межах своїх конституційних повноважень органами і силами забезпечення національної безпеки РФ; санкціонує дії по забезпеченню національної безпеки; відповідно до законодавства РФ формує, реорганізовує і ліквідує підпорядковані йому органи і сили забезпечення національної безпеки; виступає з посланнями, зверненнями та директивами з проблем національної безпеки, у своїх щорічних посланнях Федеральним зборам уточнює окремі положення Концепції національної безпеки РФ, визначає напрями поточної внутрішньої і зовнішньої політики країни;

– Федеральне зібрання РФ – на основі Конституції РФ за поданням Президента РФ і Уряду РФ формує законодавчу базу в галузі забезпечення національної безпеки РФ;

– Уряд РФ – у межах своїх повноважень і з урахуванням сформульованих у щорічних посланнях Президента РФ Федеральним Зборам пріоритетів у галузі забезпечення національної безпеки РФ координує діяльність федеральних органів виконав-

чої влади, а також органів виконавчої влади суб'єктів РФ, формує у встановленому порядку статті федерального бюджету для реалізації конкретних цільових програм у цій галузі;

– Рада Безпеки РФ – проводить роботу по упрежденню виявлення та оцінки загроз національній безпеці РФ, оперативно готує для Президента РФ проекти рішень щодо їх запобігання, розробляє пропозиції в галузі забезпечення національної безпеки РФ, а також пропозиції по уточненню окремих положень Концепції національної безпеки РФ, координує діяльність сил та органів забезпечення національної безпеки, контролює реалізацію федеральними органами виконавчої влади та органами виконавчої влади суб'єктів РФ рішень в цій галузі;

– федеральні органи виконавчої влади РФ – забезпечують виконання законодавства РФ, рішень Президента РФ і Уряду РФ в галузі національної безпеки РФ; в межах своєї компетенції розробляють нормативні правові акти в цій галузі і представляють їх Президенту РФ і Уряду РФ;

– органи виконавчої влади суб'єктів РФ – взаємодіють з федеральними органами виконавчої влади з питань виконання законодавства РФ, рішень Президента РФ і Уряду РФ в галузі національної безпеки РФ, а також федеральних програм, планів і директив, що видаються Верховним Головнокомандувачем Збройними Силами РФ, в галузі військової безпеки РФ; спільно з органами місцевого самоврядування проводять заходи щодо залучення громадян, громадських об'єднань та організацій до надання сприяння у вирішенні проблем національної безпеки відповідно до законодавства РФ; вносять у федеральні органи виконавчої влади пропозиції щодо вдосконалення системи забезпечення національної безпеки РФ [8];

– органи особливого управління територією, на якій введено НС, на період дії НС можуть наділятися функціями розпорядження у встановленому порядку бюджетними асигнуваннями, що направляються на відновлення об'єктів життєзабезпечення, соціальної сфери, житлового фонду, розташованих на зазначеній території.

В якості гарантій прав громадян в умовах НС, ст. 35 Федерального конституційного закону (ФКЗ) “Про надзвичайний стан” встановлює, що правосуддя на території, на якій введено НС, здійснюється тільки судом. На вказаній території діють всі суди, засновані відповідно до гл. 7 Конституції Росії. Установа будь-яких форм або видів надзвичайних судів, а так само застосування будь-яких інших форм та видів прискореного чи надзвичайного судочинства не допускається.

Відповідно до ст.4 ФКЗ “Про Уповноваженого з прав людини в Російській Федерації” [9] введення режиму надзвичайного або військового стану на

всій території РФ або на її частині не припиняє і не призупиняє діяльності Уповноваженого і не тягне обмежень її компетенції.

Згідно зі ст. 36 ФКЗ “Про надзвичайний стан”, діяльність органів прокуратури РФ на території, на якій введено НС, здійснюється в порядку, встановленому федеральним законом. При введенні НС на територіях декількох суб'єктів Росії Генеральним прокурором РФ може бути створена міжрегіональна прокуратура території, на якій введено НС.

Таким чином, правова регламентація суспільних відносин при введенні НС на всій території РФ або в її окремих місцевостях здійснюється на основі Конституції РФ і ФКЗ “Про надзвичайний стан”. Право введення НС має Президент РФ, причому до компетенції Ради Безпеки РФ належить підготовка пропозицій Президенту про введення, продовження або відміну НС. До завдань однієї з палат Федеральних Зборів – Ради Федерації – належить затвердження указу Президента Росії про введення надзвичайного стану, а також указів про продовження дії періоду НС.

На Уряд РФ покладається обов'язок координації діяльності федеральних органів виконавчої влади, органів виконавчої влади суб'єктів РФ, органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення режиму НС та фінансування необхідних заходів у зазначеній сфері. Органи судової влади та органи прокуратури у властивих їм організаційно-правових формах діяльності також беруть участь у забезпеченні режиму НС.

Враховуючи те, що обставинами введення надзвичайного стану (НС) можуть бути різного роду соціально-політичні конфлікти, криміногенні чинники, а також надзвичайні ситуації, зумовлені причинами природно-техногенного, біогенного, антропогенного характеру, ст.16 ФКЗ “Про надзвичайний стан” встановлює, що для безпосереднього забезпечення режиму НС використовуються: сили і засоби органів внутрішніх справ (ОВС); кримінально-виконавчої системи; федеральних органів безпеки; внутрішніх військ (ВВ); сили і засоби органів у справах цивільної оборони, надзвичайних ситуацій і ліквідації наслідків стихійних лих.

Відповідно до п. 13 ст. 10 Закону РРФСР від 18 квітня 1991 р. “Про міліцію” міліція зобов'язана приймати при аваріях, катастрофах, пожежах, стихійних лихах та інших надзвичайних подіях невідкладних заходів з порятунку людей і надання їм першої медичної допомоги, а також з охорони майна, що залишилося без нагляду; брати участь відповідно до закону в забезпеченні правового режиму надзвичайного або воєнного стану в разі їх введення на території РФ або в окремих її місцевостях, а також у проведенні карантинних заходів під час епідемій та епізоотій.

Згідно зі ст. 17 Федерального закону від 21 грудня 1994 р. “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру”, при ліквідації надзвичайних ситуацій сили і засоби ОВС РФ та ОВС суб’єктів РФ застосовуються відповідно до завдань, покладених на ОВС законами та іншими нормативними правовими актами РФ та її суб’єктів.

З метою виконання зазначених обов’язків ст. 11 Закону РРФСР “Про міліцію” наділяє міліцію відповідними правами. Слід зазначити, що поряд із загальними правами, які можуть бути реалізовані в звичайних умовах, він передбачає і спеціальні права міліції, здійснювані в надзвичайних обставинах. Так, наприклад, згідно п. 18 ст. 11 Закону міліція для виконання своїх обов’язків має право безперешкодно входити в житлові та інші приміщення громадян, на належні їм земельні ділянки, на територію і в приміщення, які зайняті організаціями, та оглядати їх при переслідуванні осіб, підозрюваних у скоєнні злочинів, або за наявності достатніх даних вважати, що там скоєно або скоюється злочин, стався нещасний випадок, а також для забезпечення особистої безпеки громадян та громадської безпеки при стихійних лихах, катастрофах, аваріях, епідеміях, епізоотіях та масових заворушеннях. Про всі випадки проникнення в житло проти волі громадян що у ньому мешкають міліція повідомляє прокурора негайно, або не пізніше 24 годин.

Згідно п. 20 ст. 11 наведеного Закону, міліція має право проводити за рішенням начальника ОВС (органу міліції) або його заступника оточення (блокування) ділянок місцевості при ліквідації наслідків стихійних лих, аварій, катастроф, проведення карантинних заходів у випадку епідемії або епізотії, припинення масових заворушень і групових дій, що порушують роботу транспорту, зв’язку, організацій, а також при розшуку засуджених та осіб, взятих під варту, які вчинили втечу, переслідуванні осіб, підозрюваних у вчиненні злочинів, здійснюючи при необхідності огляд транспортних засобів. При цьому міліцією вживаються заходи до забезпечення нормальної життєдіяльності населення і функціонування народного господарства в даній місцевості.

Застосування міліцією фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї регламентується положеннями четвертого розділу закону “Про міліцію” (ст. 12 – 16). Федеральний законодавець більш детально, ніж у законі “Про міліцію”, визначив завдання, покладені на ВВ МВС Росії при забезпеченні ними режиму НС. Відповідно до ст. 18 – 23 Федерального закону від 6 лютого 1997 “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації” на з’єднання та вій-

ськові частини оперативного призначення ВВ покладаються такі завдання у сфері забезпечення режиму НС:

– участь спільно з ОВС у локалізації та блокування районів НС або районів збройних конфліктів, припинення в зазначених районах збройних зіткнень і роз’єднання протидіючих сторін, вилучення зброї у населення, проведення заходів з роззброєння незаконних збройних формувань, а в разі здійснення ними збройного опору – їх ліквідацію;

– участь спільно з ОВС у вжитті заходів щодо посилення охорони громадського порядку і громадської безпеки в районах, прилеглих до районів НС або районам збройних конфліктів;

– участь у припиненні масових заворушень у населених пунктах, а при необхідності і у виправних установах;

– участь спільно з ОВС у прийнятті невідкладних заходів з порятунку людей, охорони майна, що залишилося без нагляду, забезпеченню охорони громадського порядку при надзвичайних ситуаціях та інших надзвичайних обставинах, а також у забезпеченні режиму НС;

– участь спільно з ОВС в охороні громадського порядку за допомогою несення патрульно-постової служби в населених пунктах, а також у забезпеченні громадської безпеки при проведенні масових заходів.

На спеціальні моторизовані з’єднання і військові частини ВВ покладаються такі завдання:

– участь спільно з ОВС в охороні громадського порядку за допомогою несення патрульно-постової служби в населених пунктах, а також у забезпеченні громадської безпеки при проведенні масових заходів;

– прийняття при самостійному несенні бойової служби з охорони громадського порядку необхідних заходів щодо забезпечення збереження слідів злочину до прибуття представників органів дізнання;

– участь спільно з ОВС у прийнятті невідкладних заходів з порятунку людей, охорони майна, що залишилося без нагляду, забезпеченню охорони громадського порядку при надзвичайних ситуаціях та інших надзвичайних обставинах, а також у забезпеченні режиму НС;

– участь у припиненні масових заворушень у населених пунктах, а при необхідності і у виправних установах.

Забороняється залучати з’єднання і військові частини оперативного призначення і спеціальні моторизовані з’єднання і військові частини для припинення несанкціонованих зборів, мітингів, демонстрацій, ходів і пікетування ненасильницького характеру.

Згідно зі ст. 19 Федерального закону “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ Росій-

ської Федерації” на з’єднання та військові частини по охороні важливих державних об’єктів та спеціальних вантажів покладаються наступні завдання:

- участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та інших надзвичайних обставин на охороняємих об’єктах і спорудах на комунікаціях;

- участь в пошуку і затриманні осіб, які протиправним способом проникли на території охороняємих об’єктів і споруд або залишили їх;

- охорона складів і військових баз окружних управлінь матеріально-технічного та військового постачання МВС РФ;

- сприяння прикордонним військам Федеральної служби безпеки в забороні незаконного перетинання державного кордону РФ в місцях дислокації ВВ.

Відповідно до ст. 21 наведеного Закону на авіаційні військові частини ВВ покладаються такі завдання:

- перевезення особового складу, озброєння, бойової та спеціальної техніки ВВ, інших матеріальних засобів;

- бойове забезпечення дій ВВ та ОВС при виконанні ними завдань щодо забезпечення режиму НС, боротьба з організованою злочинністю, в умовах збройних конфліктів, надзвичайних ситуацій та інших надзвичайних обставин.

На морські військові частини ВВ покладаються такі завдання:

- забезпечення охорони важливих державних об’єктів та споруд на комунікаціях, розташованих у прибережній частині територіального моря РФ, на річках, озерах та інших поверхневих водних об’єктах;

- участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій та інших надзвичайних обставин на зазначених об’єктах, що охороняються і спорудах.

На військові частини (підрозділи) ВВ спеціального призначення покладаються такі завдання:

- участь у роззброєнні та ліквідації незаконних збройних формувань і організованих злочинних груп, у припиненні масових заворушень, що супроводжуються збройним насильством, вилучення у населення зброї, що зберігається незаконно;

- участь у припиненні актів тероризму;

- участь у знешкодженні осіб, які захопили заручників, важливі державні об’єкти, спеціальні вантажі, споруди на комунікаціях, а також будівлі органів державної влади.

З метою здійснення зазначених вище завдань при несенні бойової служби військовослужбовці ВВ наділяються відповідними правами, які закріплені ст. 24 Федерального закону “Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ Російської Федерації”. Застосування військовослужбовцями ВВ фізичної сили, спеціальних засобів, зброї, бойової та спе-

ціальної техніки регламентується п’ятим розділом (ст. 25 – 30) зазначеного закону.

Участь Федеральної служби безпеки Росії у забезпеченні режиму НС регламентується Федеральним законом від 3 березня 1995 р. “Про органи федеральної служби безпеки”. Згідно зі ст.10 зазначеного закону органи Федеральної служби безпеки відповідно до законодавства РФ здійснюють оперативно-розшукові заходи щодо виявлення, попередження, припинення і розкриття шпигунства, терористичної діяльності, організованої злочинності, корупції, незаконного обігу зброї та наркотичних речовин, контрабанди та інших злочинів, дізнання та досудове слідство по яких віднесені законом до їх відання, а також щодо виявлення, попередження, припинення і розкриття діяльності незаконних збройних формувань, злочинних груп, окремих осіб і громадських об’єднань, що ставлять за мету насильницьку зміну конституційного ладу РФ.

Згідно з ч. 1 ст. 17 ФКЗ “Про надзвичайний стан” прикордонні органи і прикордонні війська Федеральної служби безпеки, що здійснюють захист і охорону державного кордону РФ, можуть залучатися для забезпечення режиму НС тільки з метою охорони державного кордону країни. Відповідно до п. 5 ст. 28 Федерального закону від 01 квітня 1993 р. “Про державний кордон Російської Федерації”. МВС РФ забезпечує правопорядок в прикордонних районах при виникненні надзвичайних ситуацій та введенні НС.

Досить складним є питання про “силові внутрішні функції” Збройних Сил, які пов’язані з виконанням завдань, коли не виключається застосування зброї. Мова йде про підтримання правового режиму НС, примусовому встановленні карантину на випадок виникнення епідемій, епізоотій, о захисті стратегічно важливих та потенційно небезпечних об’єктів, протидії сепаратизму, о знищенні незаконних збройних формувань, блокуванні районів можливого внутрішнього конфлікту та роз’єднанні сторін, о боротьбі з тероризмом та наркобізнесом. Безумовно, вказані функції не є основними для Збройних Сил, їх виконують інші силові структури. Але світовий досвід свідчить, що для припинення діяльності незаконних збройних формувань, проявів сепаратизму і тероризму армію застосовують в багатьох країнах світу. З метою мінімізації негативних наслідків у Великобританії, Італії, Канаді, США, Франції законодавство передбачає особливі процедури та противаги з цього питання. В цих країнах питання внутрішніх функцій Збройних Сил вирішено ґрунтовно. Але нажалі правові механізми застосування Збройних Сил на території країн колишнього СРСР потребують значного доопрацювання.

Так, відповідно до ч.1 ст.17 ФКЗ “Про надзвичайний стан” у виняткових випадках на підставі указу Президента РФ про введення НС на додаток до сил і засобів, зазначених вище, для забезпечення режиму НС можуть залучатися Збройні Сили РФ, інші війська, військові формування та органи. Зазначений закон визначає ступінь можливої участі Збройних Сил Росії у забезпеченні режиму НС. Так, згідно з ч. 2 ст. 17 Закону, Збройні Сили РФ, інші війська, військові формування та органи можуть залучатися для виконання наступних завдань:

- підтримання особливого режиму в'їзду на територію, на якій введено НС, і виїзду з неї;

- охорона об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та функціонування транспорту, та об'єктів, що становлять підвищену небезпеку для життя і здоров'я людей, а також для навколишнього природного середовища;

- роз'єднання протиборчих сторін, що беруть участь у конфліктах, які супроводжуються насильницькими діями із застосуванням зброї, бойової та спеціальної техніки;

- участь у припиненні діяльності незаконних збройних формувань;

- участь у ліквідації надзвичайних ситуацій та рятуванні життя людей у складі сил Єдиної державної системи запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій.

При цьому законодавець визначає, що завдання, зазначені п. “а-г” ч. 2 ст. 17 ФКЗ “Про надзвичайний стан”, військовослужбовці виконують спільно зі співробітниками ОВС, кримінально-виконавчої системи, федеральних органів безпеки та військово-службовцями ВВ.

При цьому на військовослужбовців Збройних Сил РФ, інших військ, військових формувань і органів поширюються положення федерального законодавства про ВВ у частині, що стосується умов, порядку і меж застосування фізичної сили, спеціальних засобів, зброї, бойової та спеціальної техніки, гарантій особистої безпеки військовослужбовців і членів їх сімей, гарантій їх правового і соціального захисту.

З цього приводу слід зауважити, що згідно ст. 21 Закону РРФСР від 17 травня 1991 р. “Про надзвичайний стан” тільки у виняткових випадках при введенні НС з підстав, встановлених п. “б” ст.4 цього Закону (стихійні лиха, епідемії, епізоотії, великі аварії, що ставлять під загрозу життя і здоров'я населення і потребують проведення аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт), Президент РРФСР за дорученням Верховної Ради РРФСР міг вживати заходів щодо залучення Збройних Сил, що знаходяться в підпорядкуванні органів Союзу РСР.

Якщо розглядати [1] то згідно з частиною другою статті 20 при запровадженні НС з підстав, зазначених у пункті 1 частини другої статті 4 цього Закону, коли надзвичайні ситуації техногенного або природного характеру ставлять під загрозу життя і здоров'я значних верств населення і потребують термінового проведення великих обсягів аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт, відповідно до Указу Президента України про введення НС можуть залучатися до виконання цих робіт також військові частини Збройних Сил України та органи та підрозділи Державної прикордонної служби України.

Отже, з урахуванням сучасних реалій законодавці РФ значно розширили ступінь можливої участі військовослужбовців Збройних Сил, інших військ і військових формувань у забезпеченні режиму НС.

Відповідно до чинного законодавства вони можуть залучатися не тільки при забезпеченні режиму НС, введеного за обставинами, викликаним природно-техногенними, біогенними, антропогенними факторами, але і за обставинами, викликаним соціально-політичними конфліктами і криміногенними обставинами. Зокрема, згадана раніше ч. 2 ст. 17 ФКЗ “Про надзвичайний стан” передбачає можливість використовувати Збройних Сил, інших військ і військових формувань з метою роз'єднання протиборчих сторін, що беруть участь у конфліктах, які супроводжуються насильницькими діями із застосуванням зброї, бойової та спеціальної техніки, а також з метою припинення діяльності незаконних збройних формувань. Подібне застосування Збройних Сил не допускалося Законом РРФСР від 17 травня 1991 р. “Про надзвичайний стан”.

У даному контексті слід зазначити і те, що відповідно до ст. 8 Федерального закону “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру” до повноважень Президента РФ відноситься прийняття рішення про залучення до ліквідації надзвичайних ситуацій Збройних Сил Російської Федерації, інших військ і військових формувань.

Уряд РФ встановлює порядок залучення військ цивільної оборони РФ до ліквідації надзвичайних ситуацій (ст. 10 Закону).

Відповідно до ст. 16 для ліквідації надзвичайних ситуацій можуть залучатися спеціально підготовлені сили і засоби Збройних Сил РФ, інших військ і військових формувань. Порядок їх залучення визначається Президентом РФ відповідно до законодавства РФ. Згідно зі ст. 20 ФКЗ “Про надзвичайний стан” при введенні НС на всій території РФ всі війська і військові формування передаються в оперативне підпорядкування федеральному органу виконавчої влади, який визначається Президентом РФ.

Висновки

Таким чином, у разі виникнення масових безладів внутрішні війська (поліцейські сили) відіграють роль стримуючої сили та виступають як основна складова зведеного загону ГУМВС (УМВС) областей, в оперативному підпорядкуванні яких вони знаходяться. Визначальним щодо ролі ВВ під час виконання завдання з припинення масових безладів є їх здатність до своєчасного приведення в готовність прибуття в район виконання завдання, проведення локалізації району та виконання усього переліку завдань пов'язаних з силовими діями та врахування досвіду застосування і ролі внутрішніх військ (поліцейських сил) під час врегулювання масових безладів.

Список літератури

1. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 р. № 2501-ХІІ // Відомості Верхов. Ради України. – 2000. – № 23.
2. Єманов В.В. Аналіз масових безладів на території країн Європи, СНД і України та роль внутрішніх військ під час їх ліквідації / В.В. Єманов, Є.Г. Башкатов // Системи озброєння і військова техніка. – 2010. – № 4(24). – С. 201-207.
3. Довбня В.В. Місце і роль внутрішніх військ МВС України при введенні особливих правових режимів / В.В. Довбня // Честь і закон. – Х.: Акад. ВВ МВС України, 2006. – № 2. – С. 3-6.

4. Кузніченко С.О. Роль внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України у забезпеченні адміністративно-правового режиму надзвичайного стану / С.О. Кузніченко, А.В. Басов // Честь і закон. – Х.: Військ. ін-т ВВ МВС України, 2005. – № 4. – С. 39-43.

5. Єманов В.В. Аналіз характеру завдань, які виконувались внутрішніми військами в умовах надзвичайного стану / В.В. Єманов // Системи озброєння і військова техніка. – 2009. – № 4(20). – С. 193-197.

6. Антоненко В.В. Постановка задачі оптимального розподілу сил угруповання внутрішніх військ при реагуванні на надзвичайної ситуації техногенного характеру / В.В. Антоненко, В.І. Трубюк // Збірник наукових праць. – Хмельницький: НАДПСУ – 2009. – № 49/1. – С. 4-6.

7. Федеральный конституционный закон РФ “О чрезвычайном положении” от 30.05.2001 г. №3-ФКЗ (ред. на 30.06.03) // Собрание законодательства РФ. – 2001 г., № 23.

8. Указ Президента РФ от 17 декабря 1997 г. № 1300 “Об утверждении Концепции национальной безопасности Российской Федерации” // Собрание законодательства Российской Федерации. № 52. Ст. 5909 (с изм. от 10 января 2000 г.)

9. Собрание законодательства Российской Федерации. 1997. № 9. Ст. 1011.

Надійшла до редколегії 13.05.2011

Рецензент: д-р військ. наук, проф. Г.А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків.

СРАВНИТЕЛЬНЫЙ АНАЛИЗ ЗАДАЧ СИЛОВЫХ СТРУКТУР БЫВШЕГО СССР, РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ И УКРАИНЫ ПРИ ОБЕСПЕЧЕНИИ ПРАВОВОГО РЕЖИМА ЧРЕЗВЫЧАЙНОГО ПОЛОЖЕНИЯ

В.М. Клишин, В.В. Еманов, Е.Г. Башкатов, С.А. Блощицын

Рассматривается законодательная база бывшего СССР, Российской Федерации и Украины, которая регламентирует задачи силовых структур при обеспечении правового режима чрезвычайного положения.

Ключевые слова: силы охраны правопорядка, чрезвычайное положение, органы внутренних дел, правопорядок, обеспечение общественной безопасности.

COMPARATIVE ANALYSIS OF THE TASKS OF POWER STRUCTURES OF THE FORMER USSR, RUSSIAN FEDERATION AND UKRAINE IN SUPPORT LEGAL REGIME OF EMERGENCY

V.M. Klishin, V.V. Yemanov, Y.G. Bashkatov, S.A. Bloschitsyn

We consider to the legislation of the former Soviet Union, Russian Federation and Ukraine, which regulates the tasks of the force structures while support a legal regime of emergency.

Keywords: security forces, emergency, police, law enforcement, public safety.